

Jerzy Gaul

Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa

<https://orcid.org/0000-0002-5555-4698>

AKTA DOTYCZĄCE JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO Z LAT 1919–1926 W POSELSTWIE AUSTRIACKIM W WARSZAWIE W ARCHIWUM REPUBLICKI W WIEDNIU

W ramach programu „Odtworzenie pamięci Polski” autor przeprowadził w maju 2019 r. kwerendę w Archiwum Republiki (oddziale Austriackiego Archiwum Państwowego) w Wiedniu. Badania objęły pozostałość aktową poselstwa Pierwszej Republiki Austriackiej w Warszawie. W latach 1918–1926 Republikę Austrii reprezentowali kolejno następujący dyplomaci¹: baron Stephan (István) von Ugron (do 11 XI 1918), István hr. Csekonics (XI 1918–30 IX 1919)², Alphons Knaffl-Lenz (28 XII 1919–27 XI 1921)³, Nicolaus Post (28 IX 1921–1932)⁴. Pracownicy

¹ W literaturze polskiej dotyczącej obsady przedstawicielstwa dyplomatycznego Austrii w Warszawie występują liczne nieścisłości, zob. *Historia dyplomacji polskiej*, t. 4: 1918–1939, red. P. Łossowski, Warszawa 1995, s. 645; A. Pilch, *Stosunki polsko-austriackie w latach 1918–1938 w świetle korespondencji dyplomatów austriackich w Polsce*, „Studia Historyczne”, R. 42, 1999, z. 2, s. 256.

² Ivan hr. Csekonics von Zsombolya und Janova (1876–1951), dyplomata; pracował w ambasadach przy Stolicy Apostolskiej 1901–1905, w Petersburgu 1905–1908, w Paryżu 1908–1909, w Londynie 1909–1911, w Waszyngtonie 1911–1912, w Sztokholmie 1912–1913, w poselstwie w Bukareszcie 1913–1914, w konsulacie generalnym w Warszawie 28 VII — 6 VIII 1914, w ambasadzie w Konstantynopolu 21 VIII 1914–1917, w przedstawicielstwie w Warszawie (Vertretung Warschau) 1917 — XI 1918, od listopada 1918 do 30 IX 1919 r. był likwidatorem przedstawicielstwa austro-węgierskiego w Warszawie (liqu.ö.u. Vertreter in Warschau), a w latach 1919–1922 przedstawicielem rządu węgierskiego i posłem w Polsce. R. Agstner, *Handbuch des Österreichischen Auswärtigen Dienstes*, Bd. 1: 1918–1938 *Zentrale, Gesandtschaften und Konsulate*, Wien 2015, s. 375.

³ Alphons Knaffl-Lenz (1878–1957), dyplomata, od 1911 r. w służbie zagranicznej: w Rio de Janeiro 1913–1914, w Madrycie 1914–1919, w latach 1919–1921 pełnomocny przedstawiciel w randzie charge d'affaires w Warszawie, a w latach 1928–1931 w Buenos Aires.

⁴ Nicolaus Post (1870–1945), dyplomata; w służbie konsularnej m.in. w Szanghaju 1896–1899, w Hong Kongu 1899–1907, w Rio de Janeiro 1906–1911, w Hamburgu 1911–1913, w ambasadzie w Berlinie 1913–1918, po wojnie w służbie austriackiej, m.in. w poselstwie w Berlinie XI 1920–1 VII 1921, poseł w Warszawie od 8 XI 1921 do marca 1930 r., pensjonowany w 1930 r. R. Agstner, *Handbuch*, s. 425.

austriackiej placówki dyplomatycznej w Warszawie mieli początkowo rangę pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego (*Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau*), w 1920 r. została ona podniesiona do rangi *chargé d'affaires*⁵, a pod koniec 1921 r. dyplomaci uzyskali rangę posła (*Gesandte*), co nastąpiło po przekształceniu austriackiej misji w poselstwo (*Österreichische Gesandtschaft in Warschau*). Pracowali w nim także dyplomaci niższej rangi, jak *chargé d'affaires* Clemens Wildner (1921–1922)⁶.

Raporty austriackich posłów w Warszawie były kierowane do sekcji politycznej (*Politische Sektion*) związkowego ministerstwa praw zagranicznych (*Bundesministerium für Äusseres*) w Wiedniu bądź do kanclerza Austrii. Ministrami spraw zagranicznych pierwszej republiki Austrii do 1926 r. byli: Victor Adler (30 X — 11 XI 1918), Otto Bauer (21 XI 1918–26 VII 1919), Karl Renner (26 VII 1919–22 X 1920), Michael Mayr (22 X 1920–21 VI 1921), Johann Schober (21 VI 1921–26 I 1922), Walter Breisky (26–27 I 1922), Leopold Hennemert (27 I – 31 V 1922), Alfred Grünberger (31 V 1922–20 XI 1924), Heinrich Mataja (20 XI 1924–15 I 1926), Rudolf Ramek (15 I–20 X 1926) i Ignaz Seipel (20 I 1926–4 V 1929)⁷. W tym czasie urząd kanclerza Republiki Austrii pełnili kolejno: Karl Renner (30 X 1918–7 VII 1920), Michael Mayr (7 VII 1920–21 VI 1921), Johann Schober (21 VI 1921–31 V 1922), Ignaz Seipel (31 V 1922–20 XI 1924), Rudolf Ramek (20 XI 1924–20 X 1926) i ponownie Ignaz Seipel (20 X 1926–4 V 1929)⁸.

Korespondencja dyplomatyczna poselstwa w Warszawie z lat 1918–1926 przechowywana jest w Austriackim Archiwum Państwowym, w Archiwum Republiki (*Österreichisches Staatsarchiv / Archiv der Republik*), w seriach „Archiwum poselstwa w Warszawie” (*Gesandtschaftsarchiv Warschau*) i w „Poselstwie w Warszawie” (*Gesandtschaft Warschau*). Znajdują się one w grupie zespołów „Sprawy zagraniczne” (*Auswärtige Angelegenheiten*, 1918–2005), w zespole „Urząd kanclerza związkowego / Sprawy zagraniczne” (*Bundeskanzleramt / Auswärtige Angelegenheiten*, 1918–1938) i w podzespole „Nowe Archiwum Polityczne” (*Neues Politisches Archiv — 1918–1938*)⁹.

W serii „Archiwum poselstwa w Warszawie” przechowywane są koncepty sprawozdań dyplomatycznych w postaci rękopisów umieszczonych w bifoliach (*Referatsbogen*). Kwerendą objęto dwa kartony. W kartonie nr 1 znajdują się raporty polityczne (*Politische Berichte*) z lat 1919–1922: 1919 (1–20/P), 1920

⁵ W dyplomacji austriackiej odpowiadała mu ranga „Geschäftsträger“.

⁶ Clemens Wildner (1892–1965), doktor, dyplomata, w latach 1914–1915 służył w armii austro-węgierskiej w pułku ułanów landwery, w 1915 r. wstąpił do austro-węgierskiej służby konsularnej, pełniąc ją w konsulatach w Breslau 1915–1917 i w Konstantynopolu 1917–1918, a następnie w austriackiej dyplomacji jako konsul generalny w Hamburgu 1918–1920, konsulacie w Dortmundzie 1920–1921, poselstwie w Warszawie 1921–1922. W latach 1922–1923 był kierownikiem konsulatu we Lwowie, a potem pracował w poselstwie w Berlinie 1924–1925, w konsulacie generalnym w Kolonii 1925–1935, w poselstwie w Budapeszcie 1937–1938. R. Agstner, *Handbuch*, s. 452–453.

⁷ R. Agstner, op. cit., s. 27–34.

⁸ A. Pilch, *Stosunki polsko-austriackie*, s. 256.

⁹ Pilch podał błędnie, że korespondencja austriackiej placówki dyplomatycznej w Warszawie znajduje się w zespole Politische Akten des Bundeskanzleramtes, Auswärtige Angelegenheiten, Haus-, Hof- und Staatsarchiv w Wiedniu. A. Pilch, op.cit., s. 255–267.

(1–55/P); a w kartonie nr 2 z lat 1923–1924¹⁰. Kwerendą objęto też „Poselstwo w Warszawie” (*Gesandtschaft Warschau*). W kartonie 76 znajdują się raporty z Warszawy (*Berichte aus Warschau*) z lat 1921–1923: 1921 (1–52/P), 1922 (Nr. 2–167/P), 1923 (Nr. 1–150/P), a w kartonie 77 raporty z lat 1924–1926: 1924 (Nr. 1–146/Pol.; 1925 (Nr. 1–146/P); 1926 (Nr. 1–119/P).

Najważniejszym kryterium wyboru prezentowanych poniżej dokumentów były informacje dotyczące Józefa Piłsudskiego — Naczelnika Państwa w latach 1918–1922, a następnie szefa Sztabu Generalnego (16 XII 1922–13 VI 1923) i przewodniczącego Ścisłej Rady Wojennej (21 I 1921–2 VII 1923). Po wycofaniu się z życia państwowego Piłsudski zamieszkał w Sulejówku. Stamtąd 12 V 1926 r. na czele wiernych mu oddziałów wojskowych rozpoczął marsz na Warszawę, zakończony przejęciem władzy w wyniku zamachu stanu.

Problematyka zarejestrowanych poniżej stu dokumentów z lat 1919–1926¹¹, znajdujących się w wspomnianych kartonach, jest zróżnicowana, ale dotyczy bezpośrednio Naczelnika Państwa i Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Znalazło to wyraz w tytule raportu lub spraw ogólniejszych dotyczących stosunków międzynarodowych, politycznych i wojskowych związanych z jego funkcją państwową jako Naczelnika Państwa, kandydaturą na prezydenta 1918–1922 lub sprawami politycznymi i wojskowymi pozostającymi w zakresie jego zainteresowania podczas pobytu w Sulejówku. Dokumenty dotyczą m.in. zamachów dokonanych 25 IX 1921 r. przez Stanisława Fedaka we Lwowie [nr 11] i 16 XII 1922 r. przez Eligiusza Niewiadomskiego w Warszawie [nr 47], podróży Piłsudskiego do Francji [nr 8–10] i do Rumunii [nr 27, 34], organizacji naczelnych władz wojskowych [nr 59, 61, 65, 67, 90, 96], dymisji ze stanowiska szefa Sztabu Generalnego [nr 56], zamachu majowego z 1926 r. [nr 73, 85], czy wizyty w Nieświeżu [nr 97]. Wiele dokumentów mówi o reakcjach Marszałka na sytuację międzynarodową: na układy w Rapallo [nr 23] i w Lozannie [nr 44], zajęcie Zagłębia Ruhry przez aliantów [nr 46], stosunki polsko-francuskie [nr 13, 15, 17, 33, 46, 49], polsko-niemieckie [nr 23, 53], polsko-sowieckie [nr 58], polsko-litewskie [nr 1, 100] i polsko-ukraińskie [nr 14, 95], granicę wschodnią RP [nr 2, 48]. Dokumenty wskazują na reakcję Piłsudskiego na kryzysy rządowe, w tym powołania i dymisje premierów: Antoniego Ponikowskiego [nr 19–20, 25], Artura Śliwińskiego [nr 26, 28, 30], Władysława Sikorskiego [nr 43, 50, 59], Juliana Nowaka [nr 31], Władysława Grabskiego [nr 56, 63], Wincentego Witosa [nr 51–52, 72], Aleksandra Skrzyńskiego [nr 64, 71], Kazimierza Bartla [nr 76, 80, 86, 92, 93] i samego Józefa Piłsudskiego [nr 94], exposé wymienionych premierów rządu polskiego, wyborów prezydenckich: Gabriela Narutowicza [nr 32, 42–43], Stanisława Wojciechowskiego [nr 45, 54, 74] i Ignacego Mościckiego [nr 80], powołania i dymisji ministrów spraw wojskowych: generałów Kazimierza Sosnkowskiego [nr 59] i Lucjana Żeligowskiego [nr 65], działalności polskich placówek dyplomatycznych za granicą [nr 40, 66], akredytacji posłów zagranicznych w Polsce [nr 3]. W poniżej zestawionych regestach pojawiają się, oprócz wspomnianych polityków polskich,

¹⁰ W kartonie 2 znajdują się raporty polityczne z lat 1923–1924: 1923 (1–150/Pol), 1924 (1–146/Pol), bez numeracji stron.

¹¹ Dokumenty występują w postaci maszynopisów, w większości wypadków podpisanych odręcznie przez przedstawicieli dyplomatycznych Austrii.

także nazwiska tak znanych osobistości zagranicznych, jak m.in. premier Wielkiej Brytanii David Lloyd George [nr 38], prezydent Francji Alexandre Millerand [nr 15], premier Francji Aristide Briand [nr 17], marszałek Francji Ferdinand Foch [nr 49], premier litewski Augustinas Voldemaras [nr 100], poseł angielski Horace Rumbold [nr 3], posłowie włoscy Francesco Tommasini [nr 3, 55] i Giovanni Cesare Maioni [nr 57], komisarz ludowy spraw zagranicznych ZSRR Gieorgij Cziczerin [nr 36], dyplomatyczny przedstawiciel (a od 4 I 1923 r. poseł) Związku Sowieckiego w Warszawie Leonid Obolenski [nr 40], mer Lyonu Edouard Herriot [nr 37], czy gen. Henri Niessel [nr 13]. W regeście podano oryginalny tytuł dokumentu, numer, miejsce i datę oraz adresata. W nawiasie kwadratowym znajduje się polskie tłumaczenie tytułu. Na końcu podano numery kart.

Materiały

**Österreichisches Staatsarchiv / Archiv der Republik
Auswärtige Angelegenheiten, 1918–2005
Bundeskanzleramt / Auswärtige Angelegenheiten, 1918–1938
Neues Politisches Archiv, 1918–1938
Gesandtschaftsarchiv Warschau
Karton 1 (Politische Berichte 1919–1922)¹²**

1919 r.

[1]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 6/P. Zur litauischen Frage, Warschau, 16.10.1919. An das deutschösterreichische Staatsamt für Äusseres Wien [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹³ dotyczący sprawy litewskiej, m.in. przyłączenia obszarów Wilna i Grodna do Polski].

[2]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 8/P. Zur Frage der polnischen Ostgrenzen, Warschau, 20.10.1919. An das deutschösterreichische Staatsamt für Äusseres Wien [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹⁴ dotyczący polskich granic wschodnich].

[3]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 10/P. Überreichung der Akkreditive des italienischen, des englischen und des schweizerischen Gesandten, Warschau, 26.10.1919. An das deutschösterreichische Staatsamt für Äusseres Wien [raport pełnomocnego przedstawiciela

¹² Sygn. AT-OeStA/AdR AAng BKA-AA NPA.

¹³ Brak podpisu; obowiązki przedstawiciela rządu austriackiego pełnił István hr. Csekonics.

¹⁴ Der bev. Vertreter: brak podpisu.

rządu austriackiego w Warszawie¹⁵ dotyczący złożenia listów uwierzytelniających Naczelnikowi Państwa przez posłów: włoskiego (Francesco Tommasini — 17 X 1919 r.), angielskiego (Horace Rumbold — 23 X 1919 r.) i szwajcarskiego].

[4]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 15/P. Zum Exposé des Ministerpräsidenten Paderewski und zur politischen Lage, Vertraulich, Warschau, 28.11.1919. An das Staatsamt für Äusseres Wien [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹⁶ dotyczący *exposé* premiera Ignacego Jana Paderewskiego i sytuacji politycznej w Polsce].

[5]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 20/P, Zur ostgalizischen Frage, Warschau, 30.12.1919. An das Staatsamt für Äusseres (Politische Sektion) Wien [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹⁷ dotyczący kwestii wschodniogalicyskiej w sprawie przyznania Polsce mandatu do administrowania przez 25 lat Galicją Wschodnią].

1920 r.

[6]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 27/P. Zur politischen Lage, Warschau, 18.7.1920. An das Staatsamt für Äusseres Wien (Politische Sektion) [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹⁸ dotyczący sytuacji politycznej, m.in. sporów Naczelnika Państwa z narodowymi demokratami w sprawie kontaktów z Ententą].

[7]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Z. 33/P, Zur Frage der zukünftigen Verfassungsform Polens, Streng vertraulich, Posen, 20.8.1920. An das Staatsamt für Äusseres Wien (Politische Sektion) [raport ściśle poufny pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie¹⁹ dotyczący sprawy przyszłych form ustrojowych Polski (napisany po ewakuacji poselstwa do Poznania w związku z ofensywą Armii Czerwonej)]²⁰.

¹⁵ Der bev. Vertreter: brak podpisu.

¹⁶ Der bev. Vertreter: brak podpisu.

¹⁷ Der bev. Vertreter: brak podpisu.

¹⁸ Der Geschäftsträger: brak podpisu; obowiązki przedstawiciela rządu austriackiego pełnił Alphons Knaffl-Lenz.

¹⁹ Der Geschäftsträger: brak podpisu.

²⁰ Der Geschäftsträger: brak podpisu. Wiarygodność przedstawiciela dyplomatycznego Austrii w Warszawie osłabiały spekulacje oparte na niesprawdzonych i fałszywych informacjach. Nie budzi zastrzeżeń jego teza zawarta w raporcie, że endecy nie przepuszczali żadnej okazji do osłabiania pozycji Naczelnika Państwa. Mniej pewne jest jednak, czy prowadzona przez nich polityka, wobec popularności i niezwykłego poważania, jakim cieszył się Piłsudski wśród mas ludowych, miała szanse powodzenia. Całkowicie fantastyczna i budząca

[8]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 55/P, Die bevorstehende Reise des Marschalls Piłsudski nach Frankreich, Warschau, 31.12.1920. An das Bundesministerium für Äusseres Wien (Politische Sektion) [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie²¹ dotyczący zbliżającej się wizyty Marszałka Piłsudskiego we Francji].

Karton 76 (Warschau 1921–1923)²²

1921 r.

[9]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 3/P, Zur Reise Piłsudskis nach Paris, Warschau, 23.1.1921. An das Bundesministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie²³ dotyczący podróży Piłsudskiego do Paryża).

Beilage [załącznik]:

Übersetzung. Leitartikel, *Internationale Gegensätze und der Besuch in Paris*, „Naprzód“, 23.1.1921 [artykuł wstępny w czasopiśmie „Naprzód“ dotyczący międzynarodowych konfliktów i wizyty Piłsudskiego w Paryżu]; k. 6–11.

[10]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 8/P, Zur Pariser Reise Piłsudskis, Warschau, 8.2.1921. An das Bundesministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie²⁴ dotyczący paryskiej podróży Piłsudskiego]; k. 26–27.

[11]

Der bevollmächtigte Vertreter der österreichischen Regierung in Warschau, Nr. 41/P, Missgelungene Attentat auf den Marschall Piłsudski, Warschau, 27.9.1921. An das Bundesministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport

zдумienie była sugestia Posta, jakoby endecy, widząc wybitne zdolności państwowe Piłsudskiego, nie tylko zrezygnowali z dotychczasowego wrogiego wobec niego stanowiska, lecz pod pewnymi warunkami widzieli w nim pretendenta do polskiego tronu królewskiego (*als Anwärter für den zukünftigen polnischen Königsthron*). Prowadzone rzekomo przez Dmowskiego rokowania mogłyby doprowadzić do pozytywnego rezultatu, gdyby Piłsudski zrezygnował ze swojej orientacji lewicowej i radykalnego podejścia do reformy rolnej. Przedstawiciel Austrii spekulował, że skoro sprawą zajmował się Dmowski, Francja musiała udzielić zgody na to rozwiązanie. Podał też kolejną nieprawdziwą informację, jakoby Piłsudski był bezdzietny (nie miał zatem pojęcia o Aleksandrze Szcerbińskiej i dwóch córkach urodzonych z tego związku — Wandy 7 II 1918 i Jadwigi 28 II 1920 r.). Spekulował też, że wybór Piłsudskiego na króla wymagał tylko konsolidacji monarchistów, bez przesadzania sprawy późniejszej sukcesji jakiejś dynastii europejskiej.

²¹ Der Geschäftsträger: brak podpisu.

²² Sygn. AT-OeStA/AdR AAng BKA-AA NPA.

²³ Der Geschäftsträger: podpis odręczny nieczytelny.

²⁴ Der Geschäftsträger: podpis odręczny nieczytelny.

pełnomocnego przedstawiciela rządu austriackiego w Warszawie Nicolausa Posta dotyczący nieudanego zamachu na Marszałka Piłsudskiego 25 września 1921 r. we Lwowie dokonanego przez Ukraińca Stanisława Fedaka]²⁵; k. 88.

[12]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 49/P, Zur Wilnaer Frage, Warschau, 19.11.1921. An das Bundesministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący sprawy wileńskiej i okręgów wyborczych w powiatach Lida i Braclaw]; k. 100–101.

1922 r.

[13]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 1/P, Abreise des Generals Niessel, Warschau, 2.1.1922. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący przyczyn odwołania i wyjazdu szefa francuskiej misji wojskowej gen. Henri Niessela z Polski]; k. 1–2.

[14]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 2/P, Polen und der jüngste Aufstand in der Ukraine, Warschau, 10.1.1922. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący Polski, niepokoju na Ukrainie i planów Piłsudskiego przyznania autonomii dla Galicji Wschodniej]; k. 3–4.

[15]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 4/P, Politische Lage Polens am Jahresschluss, Warschau, 15.1.1922. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący położenia Polski pod koniec roku, m.in. stosunków z Francją i wymiany telegramów noworocznych między Piłsudskim i prezydentem Alexandre Millerandem]; k. 5–10.

[16]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 6/P, Neujahrsempfang durch den Staatschef, Warschau, 16.1.1922. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący noworocznego przyjęcia wydanego przez Naczelnika Państwa]; k. 13–14.

[17]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 11/P, Der französische Kabinettswechsel und Polen, Warschau, 27.1.1922. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta

²⁵ A. Pilch, *Stosunki polsko-austriackie*, s. 258.

dotyczący zmiany rządu we Francji (16 I 1921 r. na czele gabinetu stanął Aristide Briand) i relacji z Polską]; k. 21–22.

[18]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 27/P, Bericht über die polnischen Parteien, Zum Erlass vom 15. Feber l.J. Zl. 574/1B, Warschau, 3.7.1922 (sic!) [zapewne 3.3.]. Dem Herrn Bundes Minister für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta o polskich partiach politycznych i zbliżających się wyborach prezydenckich, m.in. ewentualnej kandydaturze Piłsudskiego]; k. 48–52.

[19]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 28/P, Wilna und die Kabinettskrise. Zum h.a. Bericht vom 26.v.M. Z. 21/P, Warschau, 9.3.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący kryzysu rządowego i dymisji 5 III 1922 r. premiera Antoniego Ponikowskiego w związku ze sporem o statut oraz sposób przyłączenia tzw. Litwy środkowej do Rzeczypospolitej]; k. 54–60.

[20]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 35/P, Beendigung der Kabinettskrise zum h.a. Bericht vom 9.d.M. Nr. 28/P, Warschau, 15.3.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zakończenia kryzysu rządowego i powołania 10 III 1922 r. drugiego gabinetu A. Ponikowskiego]; k. 69–70.

[21]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 37/P, Konferenz der baltischen Staaten. Zum h.a. Bericht vom 27.21., Z. 23/P, Warschau, 15.3.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący konferencji państw bałtyckich odbytej 17 III 1922 r. (bez Litwy) w Warszawie]; k. 72–80.

[22]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 56/P, Feierliche Übernahme der Verwaltung des Gebietes von Wilna durch die polnischen Behörden. Zum h.a. Bericht vom 6.d.M. Z. 49/P, Warschau, 25.4.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący pokojowego przejścia administracji okręgu wileńskiego przez władze polskie]; k. 116–121.

[23]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr.60/P, Der Rapallo Vertrag und Polen, Warschau, 8.5.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący traktatu zawartego 16 IV 1922 r. w Rapallo przez Republikę Weimarską i Związek Sowiecki i jego konsekwencji dla Polski]; k. 124–126.

[24]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 65/P, Besuch Piłsudskis in Bukarest, Warschau, 24.5.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący planowanej podróży Piłsudskiego we wrześniu 1922 r. do Bukaresztu]; k. 136.

[25]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 69/P, Demission des Kabinetts Ponikowski, Warschau, 7.6.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący dymisji 6 VI 1922 r. gabinetu A. Ponikowskiego]; k. 141–144.

[26]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 79/P, Kabinettskrise und das neue Ministerium Śliwiński. Zum h.a. Bericht vom 7.v.M. Zl. 69/P, Warschau, 5.7.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący kryzysu gabinetowego i nowego rządu Artura Śliwińskiego]; k. 157–162.

[27]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 81/P, Reise des Staatschefs Piłsudski nach Rumänien. Zu h.a. Bericht vom 24.Mai l.J. Zl. 65/P, Warschau, 6.7.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący planowanej podróży Naczelnika Państwa Piłsudskiego do Rumunii]; k. 164.

[28]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 83/P, Programmerkklärung und Sturz des Kabinetts Śliwiński. Zum h.a. Bericht vom 5.7.22. Zl. 79/P, Warschau, 8.7.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący deklaracji programowej i upadku 7 VII 1922 r. gabinetu A. Śliwińskiego]; k. 168–170.

[29]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 84/P, Gründung der national-staatlichen Vereinigung. Warschau, 11.7.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia w czerwcu 1922 r. Unii Narodowo-Państwowej związanej z obozem piłsudczykowskim]; k. 171–172.

[30]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 88/Pol., Fortdauer der Kabinettskrise. Zum Bericht vom 8.d.M. Zl. 83/Pol, Warschau, 22.7.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący dalszego ciągu kryzysu rządowego po upadku gabinetu A. Śliwińskiego]; k. 178–179.

[31]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 99/Pol., Exposé des Ministerpräsidenten Nowak, Warschau, 5.8.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport *chargé d'affaires* Clemensa Wildnera²⁶ dotyczący *exposé* premiera Juliana Nowaka, powołanego 31 VII 1922 r.]; k. 197–198.

[32]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 108/Pol., Presseempfang durch den Minister des Äusseren, Warschau, 18.8.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport *chargé d'affaires* C. Wildnera dotyczący spotkania z prasą ministra spraw zagranicznych Gabriela Narutowicza]; k. 204–205.

[33]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 113/Pol., Franz.-poln. Politisches Übereinkommen, Paris 19.2.1921., Warschau, 2.9.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport *chargé d'affaires* C. Wildnera dotyczący politycznej umowy polsko-francuskiej zawartej 19 II 1921 r. w Paryżu].

Załącznik: Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr 63 z 9 VIII 1922 r.; k. 227–228.

[34]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 124/Pol., Reise des poln. Staatsefhs nach Rumänien. Zum h.a. Bericht vom 6.Juli 1.J. Zl. 81/Pol, Warschau, 26.9.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący podróży Naczelnika Państwa do Rumunii w dniach 12–15 IX 1922 r.]; k. 264–270.

[35]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 129/Pol., Die terroristische Bewegung in Ostgalizien. Zum h.a. Bericht vom 18.4.1.J. Zl. 54 Pol, Warschau, 14.10.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący ruchu terrorystycznego w Galicji Wschodniej]; k. 277–278.

[36]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 132/Pol., Tschitscherins Besuch in Warschau. Warschau, 14.10.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wizyty Georgija Cziczierina 28 IX — 2 X 1922 r. w Warszawie]²⁷; k. 282–283.

²⁶ Geschäftsträger: podpis odręczny.

²⁷ *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. 4: kwiecień 1921 — maj 1926, oprac. A. Deruga et. al., Warszawa 1965, s. 183–184.

[37]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 135/Pol., Rückkehr Herriots aus Moskau. Zum h.a. Bericht vom 14.d.M. Zl. 132/Pol, Warschau, 26.10.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący powrotu z Moskwy ministra Edoarda Herriota, mera Lyonu i przywódcy Partii Radykalnej]; k. 284–285.

[38]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 136/Pol., Der Sturz Lloyd George's und Polen. Warschau, 26.10.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący upadku 22 X 1922 r. gabinetu brytyjskiego premiera Davida Lloyd George'a i konsekwencji tego dla Polski]; k. 286–287.

[39]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 146/Pol., Provisorisches Ergebnis der Wahlen in Polen. Zum h.a. Bericht vom 13.d.M.Zl.145/Pol, Warschau, 17.11.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wstępnych rezultatów wyborów w listopadzie 1922 r. w Polsce zakończonych zwycięstwem prawicy i porażką lewicy]; k. 326–329.

[40]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 152/Pol., Abberufung des diplomatischen Vertreters von Sowjet-Russland in Warschau, bezw. von Polen in Moskau, Warschau, 18.11.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący odwołania 7 XI 1922 r. przedstawiciela pełnomocnego RSFRR w Warszawie Leonida Obolenskiego i *chargé d'affaires* Rzeczypospolitej Romana Knolla w Moskwie]²⁸; k. 347–349.

Beilage [załącznik]: Note aux Soviets [Nota do Sowietów]; k. 348.

[41]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 153/Pol., Eröffnung des Landtages und Senates. Zum h.a. Bericht vom 28.11.1922, Zl. 151/Pol, Warschau, 8.12.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący otwarcia 28 XI 1922 r. posiedzenia Sejmu i Senatu]; k. 350–355.

[42]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 157/Pol., Resignierung Piłsudskis und Wahl des bisherigen Aussenministers Narutowicz zum Präsidenten.

²⁸ *Dokumenty i materiały*, t. 4, s. 196–200. Ostatecznie Obolenski złożył 4 I 1923 listy uwierzytelniające prezydentowi Stanisławowi Wojciechowskiemu, a Knoll jako *chargé d'affaires* został przyjęty przez komisarza ludowego spraw zagranicznych RSFRR Maksyma Litwinowa. H. Bartoszewicz, *Roman Knoll — polityk i dyplomata*, Warszawa 2018, s. 68–69.

Zum h.a. Bericht vom 30.11.1.J. Zl. 151/Pol., Warschau, 11.12.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący rezygnacji Piłsudskiego i wyboru 9 XII 1922 r. na prezydenta dotychczasowego ministra spraw zagranicznych Gabriela Narutowicza]; k. 365–370.

[43]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 160/Pol., Ermordung des Präsidenten und Neubildung der Regierung. Zum h.a. Bericht vom 13.d.M.Zl. 159/Pol., Warschau, 17.12.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zamordowania 16 XII 1922 r. prezydenta G. Narutowicza i utworzenia nowego rządu przez gen. Władysława Sikorskiego]; k. 373–376.

[44]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 166/Pol., Teilnahme Polens an der Konferenz in Lausanne. Warschau, 26.12.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący udziału Polski w konferencji w Lozannie (od 20 XI 1922 do 24 VII 1923)]; k. 390–391.

[45]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 167/Pol., Wahl des Präsidenten Stanislaus Wojciechowski. Zum h.a. Bericht vom 17.d.M.Zl. 161/Pol., Warschau, 24.12.1922. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wyboru 20 XII 1922 r. Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta (urząd sprawował do 15 V 1926 r.)]; k. 404–408.

1923 r.

[46]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 12/P., Polen und die Zwangsmassnahmen Frankreichs in Deutschland. Zum d.a. Telegramm Nr. 1. vom 17.1.23. Warschau, 19.1.1923. An das Bundes Ministerium für Äusseres (Politische Sektion) [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący środków przymusu zastosowanych przez Francję w Niemczech (wkroczenie wojsk francuskich i belgijskich 10 I 1923 r. do Zagłębia Ruhry)]; k. 37–38.

[47]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 37/P., Justifizierung und Verherrlichung des Präsidentenmörders Niewiadomski. Zum h.a. Bericht vom 17. Dezember v.J. Zl. 160/P. Warschau, 17.2.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący usprawiedliwiania i czczenia Eligiusza Niewiadomskiego — zabójcy prezydenta.]; k. 131–132.

[48]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 50/P., Anerkennung der Ostgrenzen Polens durch die Botschafterkonferenz. Zum h.a. Bericht vom 2.d.M.Z. 46/Pol., Warschau, 19.3.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący uznania 13 III 1923 r. przez Konferencję Ambasadorów wschodniej granicy Polski]; k. 164–167.

[49]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 71/Pol., Besuch des Marschalls Foch in Polen. Zum Bericht Z. 65/Pol, vom 19.4.1923, Warschau, 11.5.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wizyty 3 V 1923 r. marszałka Ferdynanda Focha w Polsce i relacji władz francuskich z środkowiskami politycznymi w Polsce]; k. 229–237.

[50]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 77/Pol., Rücktritt des Kabinetts Sikorski. Zum h.a. Bericht vom 11. v.M.Zl. 55/Pol., Warschau, 27.5.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący ustąpienia 26 V 1923 r. gabinetu Sikorskiego]; k. 251–254.

[51]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 80/Pol., Bildung des neuen Kabinetts Witos. Zum h.a. Bericht vom 27.5. Zl. 77/Pol, Warschau, 3.6.1923. Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia 28 maja nowego gabinetu Winceneta Witosy (ustąpił do 14 XII 1923 r.)]; k. 259–262.

[52]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Zl. 83/Pol., Exposé des Ministerpräsidenten, Warschau, 12.6.1922. Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący *exposé* premiera Witosy]; k. 269–275.

[53]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 85/P., Exposé des Aussenministers Seyda. Zum h.a. Bericht vom 3.d.M.Zl. 80/Pol., Warschau, 19.6.1923. Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący ogłoszonego 1 VI 1923 r. *exposé* ministra spraw zagranicznych Władysława Seydy]; k. 279–283.

[54]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 86/Pol., Annahme der Demission des Generalstabschefs Piłsudski. Ernennung des Generals Stanislaus Haller zu seinem Nachfolger. Zum h.a. Bericht vom 3.d.M. Z. 80, Warschau, 19.6.1923. Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport

posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący przyjęcia 9 VI 1923 r. przez prezydenta Wojciechowskiego dymisji szefa Sztabu Generalnego Piłsudskiego i powołania na tę funkcję 9 lipca gen. Stanisława Hallera]; k. 285–286.

[55]

Österreichische Gesandtschaft Warschau, Nr. 117/Pol., Schwierigkeiten zwischen Aussenminister Seyda und dem italienischen Gesandten Tommasini, Warschau, 23.9.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący sporów między ministrem spraw zagranicznych W. Seydą i posłem włoskim F. Tommasinim, utrzymującym dobre kontakty z Piłsudskim]; k. 356.

[56]

Österreichische Gesandtschaft Warschau, Nr. 148/Pol., Das neue Kabinett Władysław Grabski, Warschau, 21.12.1923. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger in Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia 19 XII 1923 r. nowego gabinetu Władysława Grabskiego (ustąpił 14 XI 1925 r.)]; k. 438–442.

Karton 77 (Warschau 1924–1926)²⁹

1924 r.

[57]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 13/Pol., Beglaubigung des neuen italienischen Gesandten G. C. Maioni. Zum h.a. Bericht v. 9.12.v.J. Z. 143/Pol., Warschau, 1.2.1924. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger. Bundeskanzleramt (Auswärtige Angelegenheiten) Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący akredytacji 24 I 1924 r. nowego posła włoskiego Giovanni Cesare Maioniego]; k. 478–479.

[58]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 14/Pol., Politische Beziehungen zwischen Sowjetrussland und Deutschland, Warschau, 5.2.1924. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger. Bundeskanzleramt (Auswärtige Angelegenheiten) Wien. [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący stosunków politycznych między Związkiem Sowieckim a Niemcami].

Beilage. Versaillervertrag [traktat wersalski]; k. 480.

[59]

Österreichische Gesandtschaft Warschau, Nr. 26/Pol., Wechsel im Kriegsministerium, Warschau, 6.3.1924. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger in Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta

²⁹ Sygn. AT-OeStA/AdR AAng BKA-AA NPA.

dotyczący zmiany w ministerstwie spraw wojskowych — 17 II 1924 r. gen. K. Sosnkowski złożył dymisję, zastąpił go gen. W. Sikorski]; k. 505–506.

[60]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 30/Pol., Ratifikation des Vertrages von St. Germain, Warschau, 15.3.1924. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Alfred Grünberger in Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący ratyfikacji 5 XI 1924 r. przez Polskę traktatu z St. Germain (wszedł w życie 19 II 1925 r.)]; k. 511.

[61]

Österreichische Gesandtschaft Warschau, Nr. 144/Pol., Gesetzentwurf über die Organisation der höchsten militärischen Stellen in Polen, Warschau, 31.12.1924. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja. Bundeskanzleramt (Auswärtige Angelegenheiten) Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący projektu ustawy o organizacji najwyższych władz wojskowych w Polsce]; k. 851–853.

1925 r.

[62]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 33/Pol., Sicherheitspakt, Warschau, 14.3.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja. Bundeskanzleramt (Auswärtige Angelegenheiten) Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący układu bezpieczeństwa zawartego ostatecznie w październiku 1925 r. w Locarno].

Beilage [załącznik]: Versaillesvortrag [traktat wersalski]; k. 962–963.

[63]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 124/Pol., Demission des Kabinettes Grabski. Zum h.a. Bericht vom 1.d.M. Z. 116/Pol., Warschau, 19.11.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący dymisji 14 XI 1924 r. gabinetu premiera W. Grabskiego]; k. 103–107.

[64]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 127/Pol., Bildung des Kabinettes Skrzyński. Zum h.a. Bericht vom 19.11.d.M. Z. 124/Pol., Warschau, 27.11.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia 20 XI 1925 r. gabinetu premiera Aleksandra Skrzyńskiego]; k. 115–119.

[65]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 134/Pol., Ernennung des Kriegsministers Lucjan Żeligowski. Zum h.a. Bericht vom 29.v.M. Z. 128/Pol., Warschau, 11.12.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący nominacji 27 XI 1925 r. ministra spraw wojskowych gen. Lucjana Żeligowskiego]; k. 138.

[66]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 138/Pol., Veränderungen auf den polnischen Gesandtenposten zum h.a. Bericht vom 13.Dez. 1.J. Z. 137/Pol., Warschau, 16.12.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja. Bundeskanzleramt (Auswärtige Angelegenheiten) Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zmian na stanowiskach polskich posłów, m.in. powrotu jesienią 1925 r. R. Knolla z Ankary].

Beilage [załącznik]: Ratifikation des Vertrages von St. Germain, Warschau, 15.3.1924 [ratyfikacja układu z St. Germain]; k. 146.

[67]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 142/Pol., Veränderung in der Leitung des Militärwesens Polens. Zum h.a. Bericht vom 11.d.M. Z. 134/Pol., Warschau, 25.12.1925. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący objęcia stanowiska ministra spraw wojskowych przez gen. Żeligowskiego]; k. 159–160.

1926 r.

[68]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 3/Pol., Polnische Sozialistenkongress, Warschau, 12.1.1926. An den Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Heinrich Mataja Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący XX Kongresu PPS, rozpoczętego 31 XII 1925 r. w Katowicach]; k. 180–181.

[69]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 16/Pol., Schwierigkeiten in der Regierungskoalition. Wechsel des Ministers der öffentlichen Arbeiten, Warschau, 22.2.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący sporów w koalicji rządowej, zmiany ministra spraw publicznych: 13 II 1926 r. Norbert Barlicki z PPS zastąpił tymczasowego kierownika Mieczysława Rybczyńskiego]; k. 199–203.

[70]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 17/Pol., Gründung der hiesigen Tageszeitung „Nowy Kurier Polski“, Warschau, 1.3.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek. Bundeskanzleramt, Auswärtige Angelegenheiten Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia stołecznej gazety codziennej „Nowy Kurier Polski“]; k. 204–205.

[71]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 27/Pol., Politische Lage Polens und das Koalitionskabinett Skrzyński, Warschau, 8.4.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący politycznej sytuacji w Polsce i gabinetu premiera Skrzyńskiego]; k. 226–228.

[72]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 37/Pol., Das neue Kabinett Witos, Warschau, 11.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport przedstawiciela austriackiego w Warszawie³⁰ dotyczący utworzenia 10 V 1926 r. nowego (trzeciego) gabinetu premiera Witosy]; k. 256–257.

[73]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 39/Pol., Konferenz des hiesigen diplomatischen Korps über die politische Lage in Polen, Warschau, 15.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący spotkania korpusu dyplomatycznego w sprawie sytuacji politycznej w Polsce po zamachu majowym Piłsudskiego]; k. 261–263.

[74]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 40/Pol., Demission des Präsidenten Wojciechowski, Warschau, 18.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien. [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący dymisji 15 V 1926 r. prezydenta Wojciechowskiego]; k. 264–265.

[75]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 42/Pol., Piłsudski und seine Rebellen. Zum h.a. Bericht vom 11.d.M.Z.37/Pol., Warschau, 17.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien Bundeskanzleramt, Auswärtige Angelegenheiten [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący Piłsudskiego i jego bunt]; k. 270–274.

[76]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 41/Pol., Bildung des Kabinettes Bartel, Warschau, 18.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący utworzenia 15 V 1926 r. gabinetu Kazimierza Bartla (istniał do 4 VI 1926 r.)]; k. 267–269.

[77]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 46/Pol., Unterredung mit Aussenminister Zaleski. Politische Lage. Zum h.a. Bericht vom 17.d.M.Z.42/Pol., Warschau, 27.5.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący rozmowy z ministrem spraw zagranicznych Augustem Zaleskim]; k. 293–296³¹.

[78]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 48/Pol., Innerpolitische Lage Polens. Präsidentenwahl. Zum Ber. vom 27.v.M.Zl.46/Pol., Warschau, 2.6.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien. Bundeskanzleramt, Auswärtige Angelegenheiten [raport posła austriackiego N. Posta w Warszawie dotyczący sytuacji politycznej w Polsce i wyborów prezydenckich]; k. 322–324.

³⁰ Podpis odręczny nieczytelny.

³¹ A. Pilch, *Stosunki polsko-austriackie*, s. 260.

[79]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 54/Pol., Stellungnahme Posens zur Regierung Piłsudskis. Zum h.a. Bericht vom 2.d.M.Zl.48/Pol., Warschau, 11.6.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący stosunku mieszkańców Poznania do rządów Piłsudskiego]; k. 329–330.

[80]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 55/Pol., Eidesleistung des Präsidenten Mościcki und Bildung des neuen Kabinettes. Zum Bericht vom 11.d.M.Zl.54/Pol., Warschau, 11.6.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zaprzysiężenia 4 VI 1926 r. prezydenta Ignacego Mościckiego i utworzenia 8 czerwca nowego gabinetu K. Bartla (istniał do 24 IX 1926 r.)]; k. 331–333.

[81]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 61/Pol., Innerpolitische Situation der Regierung Piłsudski. Zum Bericht vom 12.d.M.Zl. 56/Pol., Warschau, 16.6.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący sytuacji wewnętrznej w czasie rządów Piłsudskiego]; k. 346–347.

[82]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 71/Pol., „Rzykanci“, Warschau, 5.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący broszury Jana Młota „Rzykanci“, atakującej obóz Piłsudskiego, wydanej pod pseudonimem przez Edwarda Ligockiego, byłego majora, związanego z gen. Józefem Hallerem].

Beilage. *Risikanten*, Broschüre von Jan Młot, Posen 1926 [Jan Młot, *Rzykanci*, Poznań 1926]; k. 377–390.

[83]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 72/Pol., Ernennung A. Zaleskis zum Aussenminister. Veränderungen im polnischen Aussendienst. Zum h.a. Bericht vom 24.v.M.Zl. 67/Pol., Warschau, 7.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący mianowania 15 V 1926 r. A. Zaleskiego ministrem spraw zagranicznych (obowiązki pełnił do 2 XI 1932 r.) i zmian w polskiej służbie zagranicznej]; k. 392–393.

[84]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 73/Pol., Besuch bei Marschall Piłsudski, Warschau, 7.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wizyty u Marszałka Piłsudskiego]; k. 396–397.

[85]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 74/Pol., Die Aktion Piłsudskis. Zum Bericht des Geschäftsträgers Hudeczek d[elivere]d Moskau, 22.5. 1.J.Zl.

349/8 pr., Warschau, 16.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zamachu Piłsudskiego, w nawiązaniu do raportu austriackiego *chargé d'affaire* Carla Hudeczka w Moskwie]; k. 398–400.

[86]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 76/Pol., Exposé des Ministerpräsidenten Bartel. Zum h.a. Bericht vom 25.v.M.Zl. 69/Pol., Warschau, 22.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący *exposé* premiera Bartla]; k. 408–413.

[87]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 77/Pol., Exposé des Aussenministers A. Zaleski. Zum h.a. Bericht vom 22.7.1926, Zl. 76/Pol., Warschau, 26.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący *exposé* ministra spraw zagranicznych Zaleskiego]; k. 414–418.

[88]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 80/Pol., Polen und Lithauen, Warschau, 24.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący stosunków polsko-litewskich]; k. 423–425.

[89]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 81/Pol., Verfassungsänderungen und Vollmachten. Zum h.a. Bericht vom 25.v.M.Zl. 69/Pol., Warschau, 26.7.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zmian konstytucji i pełnomocnictw dla prezydenta]; k. 427–436.

[90]

Legation d'Autriche, Nr. 85/Pol., Gesetz über die obersten Militärstellen in Polen, Warschau, 8.8. 1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport austriackiego przedstawiciela dyplomatycznego w Warszawie³² dotyczący ustawy o najwyższych urzędach wojskowych w Polsce]; k. 446.

[91]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 89/Pol., Errichtung des „Juristischen Staatsrates“ in Polen, Warschau, 22.8.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport przedstawiciela austriackiego w Warszawie³³ dotyczący powołania przy ministerstwie sprawiedliwości organu do oceny projektów ustaw i rozporządzeń]; k. 452–453.

³² Podpis odręczny nieczytelny.

³³ Podpis odręczny nieczytelny.

[92]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 94/Pol., Demission des Kabinetts Bartel; Vorgänge in Sejm, Warschau, 25.9.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport przedstawiciela austriackiego w Warszawie³⁴ dotyczący dymisji 24 IX 1926 r. gabinetu Bartla i zajęć w Sejmie]; k. 461–464.

[93]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 96/Pol., Kabinettskrise; Zum h.a. Bericht vom 25.v.M.Zl. 94/Pol., Warschau, 8.10.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący kryzysu rządowego związanego z dymisją 30 września trzeciego gabinetu Bartla]; k. 467–470.

[94]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 97/Pol., Kabinett Piłsudski. Zum h.a. Bericht vom 8.d.M.Zl. 96/Pol., Warschau, 8.10.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. R. Ramek Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący gabinetu Piłsudskiego powołanego 2 X 1926 r. (istniał do 27 VII 1928 r.); k. 471–474.

[95]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 105/Pol., Ukrainische Pläne des Marschall Piłsudski, Warschau, 22.10.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący ukraińskich planów Marszałka Piłsudskiego]; k. 487–488.

[96]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 106/Pol., Neuordnung des polnischen Heeres im Kriegsfall, Warschau, 23.10.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący nowej organizacji wojska polskiego w wypadku wojny]; k. 489–491.

[97]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 109/Pol., Piłsudskis Besuch in Nieśwież, Warschau, 2.11.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wizyty Piłsudskiego 25 X 1926 r. w Nieświeżu]; k. 498–499.

[98]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 110/Pol., Veränderungen im polnischen Auswärtigen Dienst, Warschau, 5.11.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący zmian w polskiej służbie zagranicznej]; k. 501–502.

³⁴ Podpis odręczny nieczytelny.

[99]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 119/Pol., Innere Lage, Warschau, 12.12.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel [raport przedstawiciela austriackiego w Warszawie³⁵ dotyczący wewnętrznej sytuacji w Polsce]; k. 511–514.

[100]

Österreichische Gesandtschaft in Warschau, Nr. 130/Pol., Staatsstreich in Lithauen, Warschau, 29.12.1926. An den Herrn Bundeskanzler Dr. Ignaz Seipel Wien [raport posła austriackiego w Warszawie N. Posta dotyczący wojskowego zamachu stanu 17 XII 1926 r. na Litwie i utworzenia rządu Augustinasa Volde-marasa]; k. 547–551.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

Österreichisches Staatsarchiv / Archiv der Republik, Auswärtige Angelegenheiten, 1918–2005; Bundeskanzleramt / Auswärtige Angelegenheiten, 1918–1938; Neues Politisches Archiv, 1918–1938; Gesandtschaftsarchiv Warschau, Karton 1 (Politische Berichte 1919–1922), Karton 76 (Warschau 1921–1923), Karton 77 (Warschau 1924–1926).

Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich, t. 4: *Kwiecień 1921 — maj 1926*, oprac. Aleksy Deruga et. al., Warszawa 1965.

Opracowania

Agstner Rudolf, *Handbuch des Österreichischen Auswärtigen Dienstes*, Bd. 1: 1918–1938 *Zentrale, Gesandtschaften und Konsulate*, Wien 2015.

Bartoszewicz Henryk, *Roman Knoll — polityk i dyplomata*, Warszawa 2018.

Historia dyplomacji polskiej, t. 4: 1918–1939, red. Piotr Łossowski, Warszawa 1995.

Pilch Andrzej, *Stosunki polsko-austriackie w latach 1918–1938 w świetle korespondencji dyplomatów austriackich w Polsce*, „*Studia Historyczne*”, t. 42, 1999, z. 2, s. 255–268.

³⁵ Podpis odręczny nieczytelny.

Jerzy Gaul, 1919–1926 records concerning Józef Piłsudski in the Austrian diplomatic mission in Warsaw in the Archive of the Republic in Vienna

Summary

As part of the program „Reconstitution of the memory of Poland“, a query was conducted in 2019 in the Archive of the Republic (branch of the Austrian State Archive) in Vienna. It covered the documentary remnants of the First Republic of Austria’s diplomatic representation in Warsaw. Diplomatic correspondence from the years 1918–1926 is stored in the „Archive of the Mission in Warsaw“ and „Diplomatic Mission in Warsaw“ units. The review included 100 documents pertaining to Józef Piłsudski. They relate to his activities in the field of international, political and military relations in connection with the post of the Chief of State (1918–1922), the candidacy for president (1922), his stay in Sulejówek (1923–1926) and the May Coup of 1926.

Słowa kluczowe: Józef Piłsudski, poselstwo Austrii w Warszawie, polonika, korespondencja dyplomatyczna

Keywords: Józef Piłsudski, Austrian Diplomatic Mission in Warsaw, polonica, diplomatic correspondence